

Ülevaade AutÕS muudatustest 2022 (II)

Kärt Nemvalts

30.09.2022, Tallinn

ÜLEVAADE TÄNASEST KOOLITUSKAVAST

- ▶ Kaubanduskäibest väljas olevad teosed ja muud õiguste objektid (1,5h)
- ▶ Teksti- ja andmekaeve (1h)
- ▶ Hariduserand (1h)

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (1/12) DEFINITSIOON (AutÕS § 57.2)

(1) Õiguste objekt koos selles sisalduvate teiste õiguste objektidega ei ole enam kaubanduskäibes, kui võib heauskelt eeldada, et see ei ole tavapärase kaubanduskanalite kaudu üldsusele kättesaadav, tingimusel et kultuuripärandiasutus on teinud mõistlikke pingutusi üldsusele kättesaadavuse tuvastamiseks. Õiguste objektide kogumit tervikuna ei loeta enam kaubanduskäibes olevaks, kui on mõistlik eeldada, et ükski kogumisse kuuluv õiguste objekt ei ole enam kaubanduskäibes.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (2/12)

EELDUSED (AutÕS § 57.2)

(3) Eeldatakse, et õiguste objekt, mis on loodud vähemalt 50 aastat enne selle kasutamist käesolevas jaos nimetatud tingimustel, ei ole enam kaubanduskäibes, kui ei esine seda välistavaid ilmseid asjaolusid.

(4) Eeldatakse, et jadaväljaanne, mis on loodud vähemalt 20 aastat enne selle kasutamist käesolevas jaos nimetatud tingimustel, ei ole enam kaubanduskäibes, kui ei esine seda välistavaid ilmseid asjaolusid.

(6) Eeldatakse, et pisitrükis, mis on loodud vähemalt viis aastat enne selle kasutamist käesolevas jaos nimetatud tingimustel, ei ole enam kaubanduskäibes, kui ei esine seda välistavaid ilmseid asjaolusid.

(8) Eeldused ei kohaldu audiovisuaalse teose, fonogrammi ega algupärase kunstiteose puhul.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (3/12) KASUTAMINE LITSENTSIGA (AutÕS § 57.3)

AutÕS lubab kaubandusvõrgust väljas olevaid teoseid kasutada laiendatud kollektiivse litsentsilepingu alusel.

AutÕS § 57.1 kohaselt võib kollektiivse esindamise organisatsiooni poolt õiguste omajatelt saadud volituste piires teoste või autoriõigusega kaasnevate õiguste objektide kasutamiseks sõlmitud litsentsilepingut kokkuleppel teise lepingupoolega AutÕS-s nimetatud tingimustel laiendada ja kohaldada ka selliste õiguste omajate õiguste suhtes, kes ei ole volitanud kollektiivse esindamise organisatsiooni ennast esindama.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (4/12)

KOLLEKTIIVSE ESINDAMISE ORGANISATSIOONID (KEO)

- ❑ AutÕS IX peatükk.
- ❑ Autorid, esitajad, fonogrammitootjad saavad oma õigusi **teostada ise või läbi vastavate ühingute**. See tähendab, et teose, fonogrammi vms kasutamiseks tuleb enamasti pöörduda loa saamiseks ja lepingu sõlmimiseks vastava kategooria õiguste omajaid esindava organisatsiooni poole.
- ❑ **Eesti Autorite Ühing** (www.eau.org).
- ❑ **Eesti Esitajate Liit** (www.eel.ee).
- ❑ **Eesti Näitlejate Liit** (<http://www.enliit.ee/>) .
- ❑ **Eesti Fonogrammitootjate Ühing** (www.efy.ee).
- ❑ **Eesti Audiovisuaalautorite Liit** (<http://www.eau.org/see-on-eau/audiovisuaal-autorid/>).
- ❑ **Filmi Esmasalvestuse Tootjate Ühing** (<http://filmiklaster.ee/mtu-filmi-esmasalvestuse-tootjate-uhing>).

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (5/12) KASUTAMINE LITSENTSIGA (AutÕS § 57.3)

KEO ja kultuuripärandiasutus võivad sõlmida laiendatud kollektiivse litsentsilepingu mitteärilisel eesmärgil kasutamiseks asutuse kogus oleva kaubanduskäibes mitteoleva õiguste eseme reprodutseerimiseks, levitamiseks või üldsusele edastamiseks.

Õiguste omaja võib sellise kasutuse igal ajal välistada (i.k. *opt-out*) kas üldvälistusena või kitsamalt.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (6/12) VABA KASUTAMINE (AutÕS § 57.4)

Juhul kui konkreetnes valdkonnas ei ole KEO-d, siis lubab AutÕS kultuuripärandiasutusel oma kogusse kuuluvat kaubanduskäibes mitteolevat õiguste eset kasutada luba küsimata ja tasu maksmiseta mitteärilistel eesmärkidel reprodutseerida ning kättesaadavaks teha.

NB! Vaba kasutuse ulatus on väiksem kui laiendatud kollektiivse litsentsilepinguga.

Õiguste omaja võib ka sellise kasutuse igal ajal välistada kas üldvälistusena või kitsamalt.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (7/12) TEAVITAMINE (AutÕS § 57.5)

Vähemalt kuus kuud enne, kui kultuuripärandiasutus hakkab õiguste objekti kasutama, peab kultuuripärandiasutus või kollektiivse esindamise organisatsioon esitama Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti loodud kaubandusvõrgust väljas olevate teoste andmebaasi järgmise teabe:

- 1) õiguste objekti üldine kirjeldus, mida kultuuripärandiasutus käesoleva jao kohaselt kasutama asub;
- 2) kui see on asjakohane, esimesel võimalusel teave laiendatud kollektiivse litsentsilepingu poolte, kaetud territooriumide ja kasutusviiside kohta.

EUIPO andmebaas: <https://euipo.europa.eu/out-of-commerce/#/>

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (8/12)

EUIPO PORTAAL

The screenshot shows the homepage of the EUIPO Observatory. At the top, there is a blue navigation bar with 'English' and 'AA' on the left, and 'Login' on the right. Below this is a white header area containing the EUIPO logo (a blue circle with a yellow star) and the text 'EUIPO EUROPEAN UNION INTELLECTUAL PROPERTY OFFICE Observatory'. To the right of the logo is a search bar with the placeholder text 'Promoting and supporting intellectual property value' and a magnifying glass icon. Below the header is a horizontal menu with five items: 'Home', 'About the Observatory', 'Intellectual property for...', 'Facts, Figures and Case Law', and 'News & events'. The 'Intellectual property for...' item is highlighted with a green underline. Below the menu is a section titled 'OUT OF COMMERCE WORKS portal' with a 'Sign up' link on the right. The main content area features a large image of a building at night with the word 'VEIGIA' on its facade. Overlaid on the image is the text: 'A single online portal to discover books, photos, films and much more from cultural heritage institutions'.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (9/12) EUIPO PORTAAL

English ▾ AA ▾

OUT OF COMMERCE WORKS Portal

🏠 [Home](#) / Individual work 1019873044252590080

← [Back to results](#) Individual work 101987304425259... [Request opt-out](#)

File number ⓘ: 1019873044252590080

Metadata provider ⓘ: [National Library of Estonia](#)

Holding institution ⓘ: [National Library of Estonia](#)

Status ⓘ: Out of commerce under 6 months period

Internal reference ⓘ: b10615064

Category of work ⓘ: Literary work

Title ⓘ: Näiline reaalsus

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (10/12)

EUIPO PORTAAL, statistika

- ▶ Portaalis ca 900 000 kirjet.
- ▶ 99% neist kirjandusteosed.
- ▶ EL liikmesriigid, kelle poolt on kõige rohkem infot laekunud: Slovakkia, Eesti, Saksamaa.
- ▶ 42 registreeritud kasutajat, 18 neist on portaali andmeid laadinud.
- ▶ Kontaktpunkte 16 liikmesriigil, EUIPO ise tegutseb kontaktpunktina 6 liikmesriigi puhul (Eesti, Austria, Bulgaaria, Saksamaa, Iirimaa, Slovakkia).
- ▶ Enamus seni laaditud teoseid on olnud saadaval alla 6 kuu, seega väga vähe selliseid teoseid, mida juba saaks kasutada
- ▶ EUIPO on saanud 47 spetsiifilist välistamise taotlust ning 2 üldist välistamise taotlust.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (11/12) KASUTAMISE VÄLISTAMISE KORD (AutÕS § 57.6)

Laiendatud kollektiivse litsentsilepingu korral tuleb kasutamise välistamise taotlus esitada kultuuripärandiasutusele, kes on õiguste objektile juurdepääsu võimaldanud, või vastava laiendatud kollektiivse litsentsilepingu sõlminud kollektiivse esindamise organisatsioonile, kes peab sellest viivitamata teavitama kultuuripärandiasutust.

Vaba kasutuse korral tuleb kasutamise välistamise taotlus esitada kultuuripärandiasutusele, kes on õiguste objektile juurdepääsu võimaldanud.

Taotluse üldise välistamise kohta võib õiguste omaja teha ka teoste andmebaasi kaudu.

Kui õiguste omaja on õiguste objekti kasutamise välistanud, peab kultuuripärandiasutus, kes on õiguste objektile juurdepääsu võimaldanud, selle kasutamise õiguste omaja nimetatud tingimustel viivitamata lõpetama ja edastama vastava teabe teoste andmebaasi.

KAUBANDUSKÄIBEST VÄLJAS OLEV MATERJAL (12/12) KOLMANDAD RIIGID (AutÕS § 57.7)

- ▶ Regulatsiooni ei kohaldata:
- ▶ 1) õiguste esemetele, mis avaldati esmakordselt, või lasti esmakordselt eetrisse Euroopa Liiduga või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga mitteühinenud riigis;
  - 2) audiovisuaalsetele teostele, mille tootja asukoht või alaline elukoht on Euroopa Liiduga või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga mitteühinenud riigis;
  - 3) Euroopa Liiduga või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga mitteühinenud riigi kodanike teosed, kui Euroopa Liidu liikmesriiki, Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riiki või kolmandat riiki ei olnud mõistlike pingutustega võimalik kindlaks teha.
- ▶ Kui KEO esindab ka 3. riikide õiguste omajaid, võib ka selliseid teoseid regulatsiooni alusel kasutada.

TEKSTI-JA ANDMEKAEVE (1/3)
DEFINITSIOON (AutÕS § 17 lg 1)

Teksti- ja andmekaeve käesoleva seaduse tähenduses on automatiseeritud analüüsimeetod, millega analüüsitakse digitaalkujul tekste ja andmeid, et saada teavet muu hulgas mustrite, suundumuste ja korrelatsioonide kohta.

TEKSTI-JA ANDMEKAEVE (2/3)

TEADUSUURINGUD (AutÕS § 19.1)

KASUSAAJAD - teadus- ja kultuuripärandiasutused.

KASUTUSVIIS - reprodutseerimine.

SEADUSLIK JUURDEPÄÄS - hõlmab nt avatud juurdepääsu poliitika või õiguste omajate ja teadusasutuste või kultuuripärandiasutuste vahelisi kokkuleppeid, nagu abonemendid, samuti juurdepääsu sisule, mis on veebis tasuta kättesaadav.

KOOPIATE SÄILITAMINE - tuleb tagada nõuetekohane turvalisus ning neid võib säilitada teadusuuringute, sealhulgas nende tulemuste kontrollimiseks.

Lepingu tingimus, mis piirab ülalnimetatud vaba kasutust, on tühine.

TEKSTI-JA ANDMEKAEVE (3/3)

VÄLJASPOOL TEADUSUURINGUID

(AutÕS § 19.2)

KASUSAAJAD - kõik era- ja avaliku sektori asutused, et nt analüüsida suuri andmehulki erinevates eluvaldkondades ja eri eesmärkidel, sealhulgas valitsemissektori teenuste puhul, keerukate äriotsuste tegemisel ja uute rakenduste või tehnoloogiate arendamisel.

KASUTUSVIIS - reprodutseerimine.

SEADUSLIK JUURDEPÄÄS - nagu teadusuuringute puhul (vt eespool).

Õiguste omaja võib kõnealuse vaba kasutuse sõnaselgelt kohasel viisil välistada, sealhulgas masinloetavate vahenditega veebis üldkättesaadavaks tehtud sisu puhul.

KOOPIATE SÄILITAMINE - lubatud nii kaua kui eesmärke silmas pidades vajalik.

HARIDUSERAND (1/7)

SISSEJUHATUS (AutÕS § 19)

Autori nõusolekuta ja autoritasu maksmiseta, kuid kasutatud teose autori nime, kui see on teosel näidatud, teose nimetuse ning avaldamisallika kohustusliku äranäitamise on lubatud:

- õiguspäraselt avaldatud teose kasutamine illustreeriva materjalina õppe- ja teaduslikel eesmärkidel motiveeritud mahus ja tingimusel, et selline kasutamine ei taotle ärilisi eesmärke;
- õiguspäraselt avaldatud teose reprodutseerimine õppe- ja teaduslikel eesmärkidel motiveeritud mahus haridus- ja teadusasutustes, mille tegevus ei taotle ärilisi eesmärke;
- õiguspäraselt avaldatud teose digitaalkujul reprodutseerimine ja üldsusele suunamine üksnes illustreerimise eesmärgil motiveeritud mahus ning tingimusel, et selline kasutamine toimub mitteärilisel eesmärgil, haridusasutuse vastutusel, tema ruumides või muus asukohas või turvalises elektroonilises keskkonnas, kuhu on juurdepääs üksnes haridusasutuse õpilastel või üliõpilastel ja õppepersonalil.

HARIDUSERAND (2/7)

SISSEJUHATUS (AutÕS § 22)

- ▶ Autori nõusolekuta ja autoritasu maksmiseta, kuid kasutatud teose autori nime või nimetuse, kui see on teosel näidatud, kohustusliku äranäitamisega on lubatud **teose avalik esitamine õppeasutustes** vahetus õppeprotsessis nende asutuste õpetava personali ja õpilaste poolt ning tingimusel, et kuulajaskonna või vaatajaskonna moodustavad õpetav personal ja õpilased või teised isikud (lapsevanemad, eestkostjad, hooldajad jne), kes on otseselt seotud õppeasutusega, kus teost avalikult esitatakse.

HARIDUSERAND (3/7)

HARIDUSASUTUSED KASUSAAJANA

kasutamine illustreeriva materjalina õppe- ja teaduslikel eesmärkidel motiveeritud mahus ja tingimusel, et selline kasutamine ei taotle ärilisi eesmärke

digitaalkujul reprodutseerimine ja üldsusele suunamine üksnes illustreerimise eesmärgil motiveeritud mahus ning tingimusel, et selline kasutamine toimub mitteärilisel eesmärgil, haridusasutuse vastutusel, tema ruumides või muus asukohas või turvalises elektroonilises keskkonnas, kuhu on juurdepääs üksnes haridusasutuse õpilastel või üliõpilastel ja õppepersonalil

reprodutseerimine õppe- ja teaduslikel eesmärkidel motiveeritud mahus haridus- ja teadusasutustes, mille tegevus ei taotle ärilisi eesmärke

teose avalik esitamine õppeasutustes vahetus õppeprotsessis

HARIDUSASUTUSED KASUSAAJANA

Digitaalkujul
reprodutseerimise
ning üldsusele
suunamise erandi
puhul (AutÕS § 19
lg 1 p 3.2.)
oluline:

- Kokkulepe, mis piirab teose kasutamist nimetatud viisil, on tühine.
- Teose kasutamine nimetatud viisil loetakse toimuvaks ainult selles Euroopa Liidu liikmesriigis või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigis, kus asub asjaomane haridusasutus.

MÄLUASUTUSED KASUSAAJANA

õiguspäraselt avaldatud teose
kasutamine illustreeriva
materjalina õppe- ja teaduslikel
eesmärkidel motiveeritud mahus ja
tingimusel, et selline kasutamine ei
taotle ärilisi eesmärke

HARIDUSERAND (6/7)

HÜVITIS ÕIGUSTE OMAJALE?

AutÕS § 27.1. kohaselt on autoril ja kirjastajal õigus saada õiglast tasu teose reprograafilise reprodutseerimise eest AutÕS § 18 1. lõikes (isikliku kasutamise eesmärgil) ja § 19 punktis 3 (õppe- ja teaduslikul eesmärgil reprodutseerimine haridus- ja teadusasutuses) nimetatud juhtudel.

Rakendusakt Vabariigi Valitsuse 13.07.2006 määrus nr 159 „Teose reprograafilise reprodutseerimise tasu ilukirjanduse ning teadus- ja õppekirjanduse autorite ja kirjastajate vahel jaotamise määrad ning tasu maksmise kord“.

Tasu kogumise ja jagamisega tegeleb SA Autorihüvitusfond - <https://ahf.ee/>. Näiteks 2021 a. jaotati paljundushüvitiseks 168 367 eurot, mis jagunes 50 % kirjastajatele, 20% õppe- ja teaduskirjanduse ning 30 % muu kirjanduse autoritele. Hüvitis arvestati välja 1541 autorile ja 58 kirjastajale.

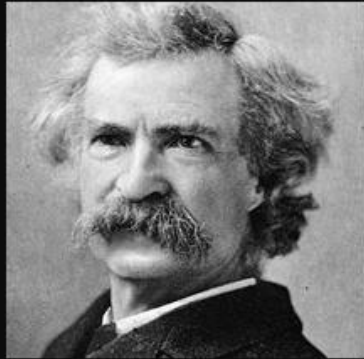
HARIDUSERAND (7/7)

HÜVITIS ÕIGUSTE OMAJALE?

Suures osas on erinevad haridusvaldkonda puudutavad vaba kasutuse juhud õiguste omajale kompenseerimata.

Justiitsministeerium tellis 2022. a. suvel uuringu „Autoriõiguse hariduserandite kasutamise ulatus“, tööde teostamise tähtaeg 2022. a. detsember. Hõlmab kasutusi haridusasutustes (mitte kultuuripärandiasutustes).

Uuringu tulemuste põhjal saab teha järelduse, kas ja millisel moel on vajalik kõnealune vaba kasutus erinevatele õiguste omajatele kompenseerida.

Only one thing is impossible for
God: To find any sense in any
copyright law on the planet.

~ Mark Twain

AZ QUOTES

Allikas: <https://www.azquotes.com/quotes/topics/copyright-law.html>

TÄNAN TÄHELEPANU EEST!